

Sběratelství starožitností

text Ing. Simona Šustková, viceprezidentka Asociace starožitníků | foto Antique Alma, Aukční dům Valentinum VII.

Proč lidé sbírají starožitnosti? Je to snad pozůstatek dětské posedlosti sbírat kameny, odznaky, figurky či nálepky, nebo potřeby vytvářet a ukrývat poklady složené z lesklých kamínků, drobných obrázků, fotografií a nožičků? Sběratelská vášeň je skryta v duších každého z nás. Ti šťastnější si ji dokázali z dětství přenést do dospělého života.

■ Stříbrné kapesní klíčové hodinky s rytým strojem Švýcarsko, kolem poloviny 19. století

■ Pečetítko z rohoviny se stříbrným razídkem, Rakousko-Uhersko, 2. polovina 19. století

■ Rakouská šavle se stuhou, Rakousko, po roce 1837. Československá šavle se stuhou, Československo, 1918–1938

■ Dukát Františka Josefa I., Rakousko, datovano 1915

■ Žolíkové karty v koženém pouzdru, Rakousko, Vídeň, počátek 20. století

■ Stříbrné kapesní hodinky plasticky zdobené dekorem květin a černou tulou

■ Špička na cigarety ve tvaru lva, Čechy, počátek 20. století

Znalec umění sir Kenneth Clark svého času napsal, že důvody sbírání starožitností jsou v podstatě stejně těžko postižitelné jako motivy lásky. Podle své zkušenosti se sběrateli odávám, že sběratelství dokáže člověka naplnit a je rozhodně stabilnější než milostné vzplanutí. Mnohé přivádí ke starožitnostem snaha uložit peníze do bezpečné sféry umění, kterou neovlivňuje znehodnocování akcií, ale po nějaké době se i v racionálním investorovi probudí zapomenutá vášeň. Najednou zjistí, že věci kolem něj mu dávají pocit pohody, poskytují záchytné body v hledání životní stability a obohacují jeho „ted“ o minulost.

Pro letošní jarní veletrh Antique, který proběhne od 24. do 27. dubna v Novoměstské radnici na Karlově náměstí v Praze, Asociace starožitníků vybrala téma „Starožitnosti pro gentlemany a jejich dámy“. Toto téma se sběratelstvím úzce souvisí. Představte si salon dobře situovaného gentlemana v dobách prosperity první republiky. Vždy obsahoval malou soukromou sbírku, například zbraní, mincí, hodinek, bicích hodin či miniaturní oblíbeného autora, a navíc spoustu dalších kuriózních či dekorativních drobností, kterými se těšil a současně dělal dojem na své návštěvníky. Sběratelské vášni ostatně podléhali již staří Římané, Julius Caesar byl například vyhlášeným sběratelem rytých gem. O pár století později daly sbírky papeže Sixta IV. vzniknout vatikánským muzeím. Renesanční sběratel, jehož typem byl císař Rudolf

II., již patřil do kategorie moderních sběratelů: měl znalosti, respekt a trpělivost a neváhal vynaložit námahu i finanční prostředky k obohacení sbírek. A nedávna minulost – Rockefellerovi, Fordovi, W. Chrysler, Peggy Guggenheim, J. P. Morgan? Ti všichni zjistili, že trh s uměním je snad ještě atraktivnější než trh se zlatem. Umění se stalo viditelným symbolem bohatství, aniž by jeho majitel ztratil punc ušlechtilosti.

Vrátíme-li se ke sběrateli z počátku dvacátého století, zjistíme, že starožitnosti pořízené jím za první republiky propluly válkami a komunismem, aniž ze střednědobého hlediska ztratily na ceně, a svým majitelům někdy dokonce pomohly překonat těžkosti doby. V nejhorších časech pádu měny a naprostého znehodnocení akcií, i v době znárodnění byly často jediným majetkem, který v rodinách zůstal. Z dlouhodobého pohledu pak dědicové získali mnohonásobně vyšší hodnotu, než za kterou byly předměty pořízeny, zatímco akcie se změnily v pouhé kusy papíru. Je třeba po pravdě říci, že se investice do starožitnosti za normálních okolností zhodnocuje řádově v desítkách let, ale pokud je třeba prodat je v relativně krátké době od jejich nabytí, i v takovém případě lze vydělat.

Sběratelství starožitností a investice do nich je zábava. Zajímavé sbírky vznikaly samozřejmě i v dobách reálného socialismu, kdy jistě riziko někdy podloudného obchodu vyvažovaly příznivé ceny. Po revoluci se trend sbírat prosadil i mezi významnými

průmyslníky, vědci, podnikateli a manažery, z nichž se rekrutovala za posledních dvacet let skupina osvícených sběratelů, kteří si navíc odnášejí dobrý pocit, že jsou mecenáši a ochránci našeho kulturního dědictví. Situace v Čechách je specifická tím, že pro rozkvět společnosti důležitá střední vrstva se teprve učí starožitnosti nakupovat. Naše země prošla devastací duchovní sféry a ideál mnoha posledních let leží jinde než za výlohami starožitnictví. Je to velká škoda.

Začínající sběratel by měl vždy uvážit, co si můžete dovolit a hlavně co se mu líbí. Jen tak investice do starožitností nese potěšení. Občas čítáme o rekordech, které padaly v aukcích při prodeji módních českých autorů, na které normální člověk nikdy nedosáhne. Jenže většina starožitností, které lidé sbírají, zejména z oblasti užitého umění, jsou cenově daleko dostupnější. Vznikají zajímavé sbírky secesního skla, českého porcelánu, moravské kameniny, hodinek, zbraní, lulek či flakonů na parfémy... Dámy, ovšem, nejraději sbírají zlaté drobnůstky do uší, na krk či na ruce. Pokud se sběratel rozhodne investovat vyšší částky, musí se naučit v dané oblasti dobře se orientovat a sbírat to, čemu rozumí, takže se neobejde bez prohlubování vzdělání. Asociace starožitníků nabízí možnost dvouletého studia oboru starožitností na Rudolfské akademii (více na www.asociace.com). I to je skvělá vlastnost sběratelství – člověka jeho koníček přivede nenásilně ke studiu a tím k sebezdokonalení. ■